

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2009/2010

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2010. február 26.

.....
Rendező intézmény bélyegzője

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja	Régió	Elérhető	Elért	
.....	.....	150	.....	.....%

..... Javító tanár	..... Bizottság elnöke
-----------------------	---------------------------

Kedves Versenyző!

*A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésére.
A feladatok megoldásához segédeszköz nem használható.
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg.
Kérjük, ügyeljen az idő beosztására!*

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

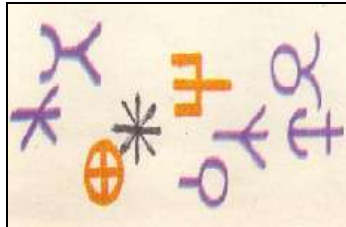
EGY KIS ÍRÁSTÖRTÉNET

1. feladat

(5 pont)

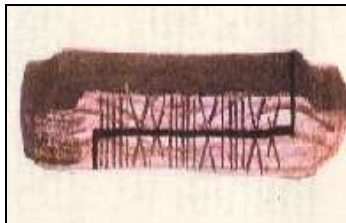
Párosítsa az írásemlékeket helyes magyarázatokkal! A harmadik oszlop betűjeleit írja be az első oszlopban a megfelelő meghatározás elé! (Segítségül megadtuk a tárgyak képét.)

a) tulajdonjegy

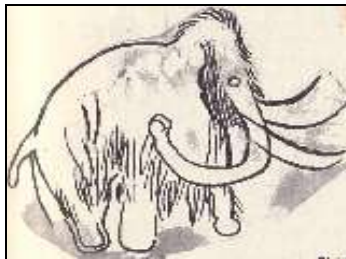
A)
Értékek nyilvántar-
tására használt bot-
szerű eszköz.

b) rováspálca

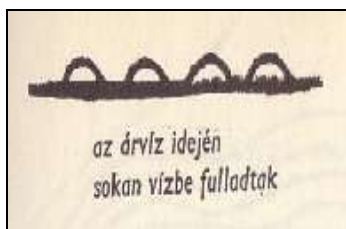
B)
Természetű, konk-
rét tárgyak leegysze-
rűsített képe; jelenté-
se szó vagy mondat;
bármely nyelven ol-
vasható.

c) barlangrajzok

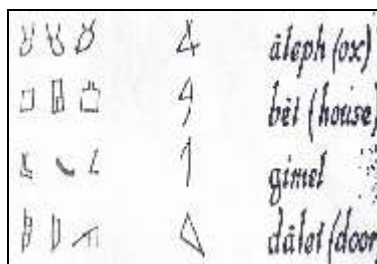
C)
Ismeretátadás rituá-
lák formájában.

d) piktogram

D)
A jel csak egy hang-
értéket képvisel;
nyelvhez kötött.

e) betű

E)
A jóságok megjelö-
lésére használt jel,
„billog”.

2. feladat

(8 pont)

Illessze be a felsorolt szavakat a szövegbe!

- a) nyomtatványként   b) cenzor   c) szerző   d) korrektor
e) nyomdász   f) gépiró   g) tördelőszerkesztő   h) szerkesztő

A kész írás sorsa

Az írás a ..... munkája. A legtöbb szerző célja az írás kiadatása, megjelentetése. Az írást sok esetben a leíró vagy ..... önti végső formába, hibáit (például: stílus, helyesírás) a ..... javítja, a szöveget a ..... módosítja vagy átírja, míg a ..... sajátos szempontjai szerint meghúzza, megcsonkítja. Ezután a szöveget a ..... vagy a ..... kiadásra előkészíti, és az írás már nem kéziratként (manuscript), hanem ..... jelenik meg, kerül a nyilvánosság elé, hogy azután mások elolvassák, és szükség szerint hivatkozhatnak rá.

(Wikipédia)

3. feladat

(6 pont)

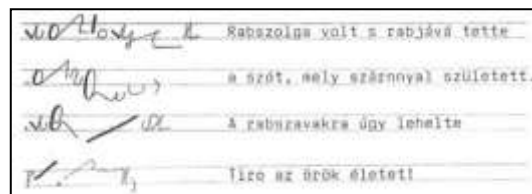
Írja le a képek alatti idegen szavak magyar megfelelőjét (fordítását)!

a) illusztráció

b) graffiti

c) sztenográfia

d) karikatúra

e) hieroglifikák

f) kalligráfia

A 4–10. feladatok az *Ismét tavasz c.* szöveghez kapcsolódnak.

4. feladat

(5 pont)

Az eufemizmus egy olyan nyelvi eszköz, amely enyhíti, megszépíti a valóság tényeit. Erre talál példákat a feladatban. Mit jelentenek az egyes idézetek?

- a) „Dalos Eszter csak nem jött ki
Temetőbe költözött ki.” (Arany János)

.....

- b) „Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát tirátok.” (Petőfi Sándor)

.....

- c) „Kendermagos szegény cica
Nyavalyába esvén,
Fölvette a néhai nevet
Egy szép őszi estvén.” (Arany János)

.....

- d) „Ami még lopható
S egyáltalán mi még elemelhető vala:
Magas elődeid már mind elemelék.” (Illyés Gyula)

.....

- e) „Méltó azt megírni, krónikába tenni.
Befordult ő egyszer valahová csenni.” (Arany János)

.....

5. feladat

(1 pont)

Mi a jelentése a néhai kifejezésnek?

Példák a szövegből: „néhai Justh Zsiga mondása”, „fölvette a néhai nevet”

.....

6. feladat

(6 pont)

Írjon 2-2 szinonimát a dőlt betűvel kiemelt kifejezésekre!

- a) *nekikeseredett* emberiség: .....

.....

- b) az időjárás mindenkit *pesszimistává* tett: .....

.....

- c) a *népes korzó* a legtarkább képet mutatta: .....

.....

7. feladat

(5 pont)

A hírlap naponta megjelenő újságfajta volt és az ma is. Ha ilyen lapot készíthetne, milyen sajtóműfajokat szerepeltetne benne? Nevezzen meg ötöt!

.....

.....

.....

.....

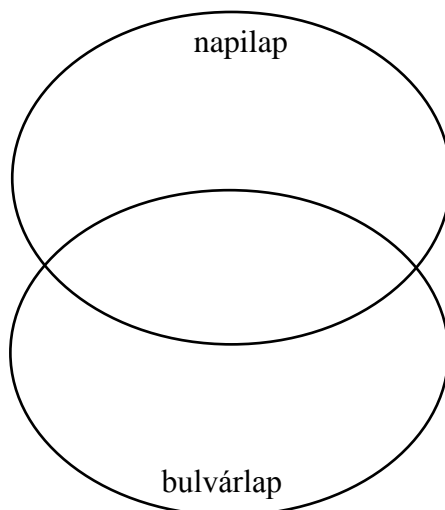
.....

8. feladat

(10 pont)

Milyen különbség van egy közéleti napilap és egy szenzációújság (bulvárlap) műfajai és témái között? Csoportosítsa a megadott kifejezéseket betűjelük beírásával a halmazábrába!

a) kritika	b) oknyomozó/tényfeltáró riport	c) sztárinterjú
d) horoszkóp	e) időjárás-jelentés	f) reklámok közlemények
g) politikai hírek	h) gazdasági hírek	i) filmajánló
		j) tudósítás

9. feladat

(6 pont)

Olvassa el figyelmesen az alábbi állításokat, s írja a vonalra, hogy igazak (I) vagy hamisak (H)!

- a) a) A Pesti Hírlapot Kossuth Lajos indította. ....
- b) A 19. századi divatlapok fő témája a divat volt. ....
- c) Ady Endre munkatársa volt a Debreceni Hírlapnak. ....
- d) A kritika véleményközlő sajtóműfaj. ....
- e) A kommentár rövid riport. ....
- f) A jó újsághír aktuális. ....

10. feladat

(6 pont)

Készítsen személyes hangvételi 4-5 mondatos jelentést az aktuális, napi időjárásról! Az írása legyen összefüggő, lényegre törő!

.....

.....

.....

.....

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Egy kis kötetnyi verset akarok kiadni. Nem a nagyközönség számára, hiszen annak az enyéimnél jobb versek sem kellene; csak ismerőseimnek, csak azoknak, akik azon kis helyen laknak, hova képzeletem bárholonnan visszatért, amely éppen úgy szülőföldem, mint legszentebb illúzióim testet öltött képe. Az irodalmi stréberek példáját nem követtem; ha volt olyan dalom, melyről azt hittem, hogy amint az én szívemet megvérezte az az érzés, melyből formálódott, melyből fölfakadt, úgy fog talán egy szenvedő szívnek a rokonérzés erejével megnyugvást adni - azt a dalt is ismerősnek, jó barátoknak szántam, mert ezeket szeretem, mert a szeretet diktálta minden soromat. Még ott is, ahol talán az ifjú szív emésztő lángjával eszményt, tekintélyt próbálok égetni, még ott is a szeretet, az *Igazság szeretete* vezetett. Nem hívom ki, nem is várom a kritikát. Szívem még küzdő helye az ifjú zavaros tárgyakat kereső érzések csatáinak. Az én verseim még csak keresik azt, mely különben is csak törekvés marad, s legfennebb iránya változik: az igazságot. Azt sem ígérem, hogy a könyvemre teendő esetleges kritika reám hatással fog lenni: nem, mert a szerénység affektálása több a szerénytelenségnél, s nem főleg azért, mert kritikus nem tanított meg senkit verset írni. Az első kötet az a poétának, ami a kisdíáknak az első - legtöbbször félkrajcáros - cigaretta. Az ismerősöket, a közönséget kérem: ne engedjék, hogy a füstje a torkomon akadjon. A kötet augusztus közepén fog megjelenni. Előfizetési ára 60 kr, mely címekre legkésőbb f. hó 25-dikéig elküldendő.

Szil 1898. július 3.

A 11-15. feladatok az Előfizetési felhívás című szöveghez kapcsolódnak.

11. feladat

(2 pont)

Kiknek ajánlja kötetét Ady Endre? Írjon két példát!

.....

.....

12. feladat

(2 pont)

Húzza alá a szövegben azt a mondatrészt, amely kifejezi, hogy pontosan mi ihlette a verseket?

13. feladat **(2 pont)**

Mi a szerepe a nagy kezdőbetűs, dőlt betűs írásmódnak az „Igazság szeretete vezetett” kifejezés esetében?

.....
.....

14. feladat **(6 pont)**

Reagáljon az író felhívására 4-5 mondatos olvasói levélben!

.....
.....
.....
.....
.....

15. feladat **(3 pont)**

Az alábbi gondolatot az író nem szó szerinti jelentésében használja: „Az ismerősöket, a közönséget kérem: ne engedjék, hogy a füstje a torkomon akadjon.”

Értelmezze a szólás szövegbeli, másodlagos jelentését!

.....
.....

A NŐK JOGA (részlet)

„... Egy előkelő pesti úriember egy magános szakaszban ült. A katasztrófa után azt kívánták tőle, hogy helyét a megroncsolt kocsikból kiszorult hölgyeknek engedje át.

Az én úriemberemnek persze több esze volt, s helyét nem volt hajlandó átadni. Erre egy fiatalember - hasonló a debreceni aranyifjúságunk sok üresfejű alakjához - egész gavallérosan a fejéhez vert egy poharat, s társaival együtt kidobta megfizetett szakaszából az illető urat.

Meg vagyok róla győződve, hogy a debreceni hölgyek egy része szívéből tapsol ennek a snájdig gavallérosságnak, de én, ki már annyiszor helyeztem magam szembe minden korlátolt felfogással, minden erőmből tiltakozom most is a gavallérosságnak illetően való megnyilatkozása ellen.

Tiltakozom pedig a legprimitívebb igazság alapján. Az az úr megfizette a helyét, s nincs olyan körülmény, mely az ő akarata ellenére, mások kedvéért, helye elhagyására kényszerítse.

Mi látjuk – még az Európától hátramaradt Debrecenben is – azt a hatalmas áramlatot, mely az asszonynépség egyenjogosításáért küzd.

A feministáknak igazuk van. A nőben felfrissítőt, erős támaszt fog nyerni az emberiség, s csak évezredek korlátoltság nézhette nyugodtan azt a lekötött erőt, mely a nőben elveszett.

De ha igaza van a mai modern kor minden táalentumos harcosának – mire való a középkor örült, romantikus lovagiassága mellett lándzsát törni? ... Mire való a nőnek kiváltságokat osztogatni,

mikor azokhoz a jogot már akkor eljátszotta, mikor az első emancipacionális törekvésének tanújelét adta? ...

Valóban, csakis elmaradt, korlátolt, a mienkhez hasonló nevetséges társadalmi élet tarthatta fenn azt az abszurd teóriát, mely magát lovagiasságnak nevezi, de tulajdonképpen vérig sértő vélekedés a mi erős, öntudatos asszonyainkról! ...”

Debreczen 1899. május 16.

16. feladat

(3 pont)

Ha 1899-ben lehetőség lett volna a hírlapokban az olvasói SMS-eket megjeleníteni, hogyan reagált volna a fenti írásra? Írja le hozzászólását max. 10 szóval!

.....
.....

17. feladat

(5 pont)

Soroljon fel öt jelzõt, amelyek az emancipált nõkre jellemzõk! Válogathat ilyeneket a fenti cikkbõl, de egészítse ki saját példákkal is!

.....
.....

18. feladat

(3 pont)

Keressen a szövegben három egyszerű mondatot, és írja le!

.....
.....
.....

HUMOROS KIS MAGYAR NYELVTAN

19. feladat

(7 pont)

Fejtse meg a rejtvényt az alábbi táblázatban! Egy olyan összetett szó a megfejtés, amelyet egybe és külön is lehet írni. Melyik ez a szó? (A 2., 3. oszlopban bekarikázott betűket kell összeolvasni.)

Állítások	Igaz	Hamis
Egyedül a hisz ige felszólító módú alakjában a hosszú ggy a felszólító mód jele.	k	ü
Az igének nincs módjele.	d	i
A tárgy jele a –t.	í	s
Két határozatlan számnevünk van: a kevés és a sok.	b	o
A kettőzött mássalhangzóra végződő családnevek toldalékolásakor nem alkalmazhatjuk az egyszerűsítés elvét.	e	s
Minden igenév ragozható.	i	t
A névelők a viszonyzókhöz tartoznak.	ű	t

Megfejtés: .....

20. feladat

(8 pont)

Fejezze be a következő összetett szavakat! Határozza meg az összetételek szófaját!

- a) izeg ..... szófaja: .....
- b) csitteg ..... szófaja: .....
- c) fidres ..... szófaja: .....
- d) retye ..... szófaja: .....

21. feladat

(10 pont)

Melyik a kakukktojás az alábbi szósorokban? Húzza alá, és indokolja választását!

- a) patak, asztal, béke, lemez, egysejtű, város
Indoklás: .....
- b) Eszter, Kati, Károly, Bükk, Márton, Márti
Indoklás: .....
- c) tanya, lámpa, kutyák, Visegrád, étel, fűzet
Indoklás: .....
- d) boldogság, szerelem, barátság, vita, csésze, világosság
Indoklás: .....
- e) vas, réz, nyáj, cukor, bor, tej, kávé
Indoklás: .....

22. feladat

(12 pont)

Fejezze ki egy-egy határozószóval a következő jelentéseket!

- a) háton fekvé = ...
- b) titokban = ...
- c) az elmúlt évben = ...
- d) nem járművön = ...
- e) abban a pillanatban = ...
- f) tökéletesen = ...

23. feladat

(4 pont)

Húzza alá a párbeszédben a mondatértékű módosítószókat!

- Valószínű holnap esni fog. Mégis el kell mennünk a kajaktúrára?
- Biztosan.
- A többiek tényleg elutaztak a hegyekbe?
- Alighanem.

24. feladat

(6 pont)

Helyettesítse szólással vagy közmondással a következő kifejezéseket!

a) nem találta ott

.....

b) hiába fáradt

.....

c) mindenben hibát talál

.....

Írjon egy-egy szóláshasonlatot a meghatározásokra!

d) esetlenül ugrándozik

.....

e) jól él

.....

f) mosolyog

.....

25. feladat

(7 pont)

Humoros: Kösse össze a meghatározásokat a megoldásokkal!

köhécselők lakosztálya

kacagány

régi korok vidám férfiruhája

özvegyész

gondolatok elsüllyesztése az agyban

oldalbordal

iszákos feleség dala

kuc-kuckó

Grönlandra jutott japán nő ruhája

eszkimonó

a politikai plakát hűsége

emlék

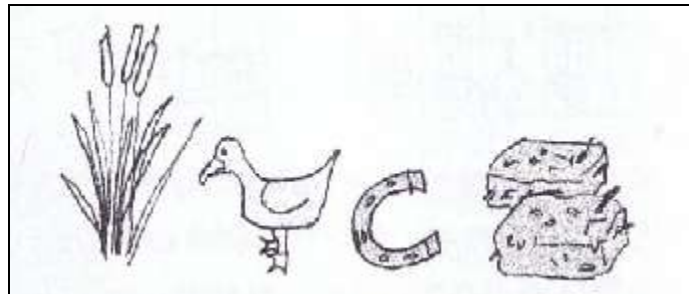
élete párját vesztett kémikus

falragaszkodás

26. feladat

(12 pont)

Arany János képrejtvénye. Valahogy így olvasták a szóírást. Megfejtése egy egyszerű mondat. Írja le!

Megfejtés: .....